

Encara són els monàrquics
els enemics de Catalunya

REPÚBLICA I ANTI-REPÚBLICA

La causa dels fets del 10 d'agost

El més significatiu de la vista d'aquest procés contra els culpables dels esdeveniments de la nit del 10 d'agost passat, és el canvi d'actitud dels processats i de llurs defensors; durant el primer període de les sessions, fins la interrupció que tingué lloc el darrer divendres, tant els defensors com els acusats es produïren amb una gran impertinència, era evident el propòsit de convertir la vista en un miting monàrquic. Ve, després, un estroncament d'uns quants dies; en aquest enemic s'opera una reviscolada

cusats vulgui jutjar l'obra dels poders legítims, és un enemic de la Justícia i de la voluntat popular. Perquè les revolucions es fan d'un cop, precisament per no tenir de fer una revolució cada dia.

I és una moral ben diferent la d'un règim quan es sap decrépit o quan es veu ple de vida i de forces. En un cas s'ajup, s'aplana davant dels que l'acusen; tot per aquesta puixança dels imponderables que el desarmen. En l'altre deixa caure el pes de la llei damunt el culpable.

De Dijous —
— a Dijous

Amb una tenacitat exemplar, de la qual ben pocs altres exemples trobaríem, el poeta Llorenç Barja i Llorenç, des de fa dinou anys, l'única revista literària catalana, batjada, com per un pressentiment feliç, amb un nom antonòmic: La Revista.

Ja ho hem remarcat més d'una vegada. Act, on les publicacions catalanes d'un cert to no poden viure gaires anys, el cas d'una revista desinteressada, mantinguda durant un tan llarg nombre d'anys, és de remarcar i de lloar.

Gràcies a La Revista, que a més a més dels números publicats en aquests dinou anys, ha editat deu dotzenes de llibres, han estat possibles moltes coses, han trobat acollida moltes activitats i han pogut comptar amb un òrgan d'expressió molts escriptors que potser, mancats de lloc on encabir llurs produccions, haurien hagut de tenir aquestes en un fons de calaix o no les haurien escrites mai.

Tot el que ha passat a Catalunya i a tot el món, ha trobat el seu ressò a les planes de La Revista. Són incomptables els homes de lletres de les darreres generacions que han debutat en les seves hospitalàries pàgines.

Durant molts anys, aquesta publicació ha estat l'única amb què els catalans podíem comptar, l'única que podíem anomenar quan algun foraster ens preguntava pels òrgans d'expressió literària.

I tot això, aquesta tasca constant i tenaç, acompanyada de satisfaccions, però també de disgustos i mals de cap, ha estat l'obra personal de Josep Maria Llorenç-Picó, sobretot d'ençà de la mort del malaguanyat Joaquim Folguera.

S'ha dit de vegades que La Revista era l'òrgan d'una capelleta. Un simple repàs als índexs dels dinou anys de la publicació basta per a provar tot el contrari. Potser més aviat ens planyeríem, per la nostra banda, d'un massa benèvol eclecticisme, que no pas de l'existència d'unes barres infranquejables que pocs originals fossin capaços de salvar.

I pel que fa a això de les capelletes, més d'una vegada hem sostingut la necessitat i la conveniència que n'existissin unes quantes, com més definides i limitades millor. Però això sols és possible en les literatures molt desenrotllades, i desgraciadament el món de les lletres catalanes no és encara prou poblat perquè puguin coexistir, amigues, indiferents o enemigues, unes quantes capelles literàries. Per això es comprenen moltes coses que ara no vindria a tomb explicar, i una que si que hi ve: que La Revista hagi hagut d'ésser, per força, una publicació eclectica.

Però no era pas aquest el curs que volíem seguir en començar aquestes ralles.

Volíem comentar el darrer número de La Revista, aparegut ja pocs dies, un número de dues centes cinquanta pàgines, en el qual, com per a fer constar la continuïtat de la renaixença catalana, es contenen unes quantes sèries de respostes a diverses enquestes, que bé mereixen una atenció i són capaces de desvetllar moltes reflexions.

Però no ens sap gens de greu haver-nos desviat d'aquest camí, entretenint-nos a elogiar la tasca de La Revista, que és tant com dir la del seu animador constant, Josep Maria Llorenç-Picó. — C.

Del Congrés de l'Esquerra

Durant el dissabte i diumenge darrer s'ha celebrat el II Congrés d'Esquerra Republicana. Les sessions corresponents a la tarda i al vespre de dissabte es caracteritzaren per la seva extrema virulència, cosa que motivà que algun orador s'expressés en termes no del tot cordials.

—Que el ministre de la Governació — feia el senyor Lluhi — fos el superior jeràrquic del senyor Terradellas, proposat governador general de Catalunya, vol dir que forçosament el conseller de Governació havia de trobar-se sota una duplicitat de poders que el forçarien a negligir els interessos de la nostra terra? —Sí — va fer ràpid el senyor Macià.

—Sí! No! — corejaren udolants un centenar de veus alhora.

Que es desacredití un altre

—El senyor Esplà — prosseguí l'opinionari Lluhi — m'assegurà que de fer-se les coses tal com havíem projectat, abans de cinc setmanes serien traspassats els serveis d'ordre públic que són dels més importants. Ja heu vist com no ha estat el mateix que a la Conselleria de Governació hi hagués una persona que, com el company Terradellas, gaudia de la plena confiança del senyor Casares, com que hi hagués una persona que no la té.

—Però és que el del govern civil de Barcelona — interrompé el senyor Macià —, és un problema espinós. I si forçosament s'ha de desacreditar la persona que ocupi el càrrec, val més que aquesta no sigui del partit.

N'hi ha que tenen sort

Com a intervenció afortunada, cal esmentar també la d'aquell congressista representant de La Garriga, que, desillusionat en veure que li aprovaven la proposició que presentava sense necessitat de defensar-la, va demanar la paraula per emetre el seu discurs.

Al cap de set minuts d'oratória esquerrana, la proposició, que ja havia estat aprovada, va ésser rebutjada sorollosament pel Congrés amb uns marramaus de consideració.

Un nou estil

Dilluns de la setmana passada, amb motiu del comiat del ministre de Marina, Lluís Companys, com a President del Parlament català, fou inaugurat el Saló presidencial de la Cambra, la magnificència del qual encara ha estat augmentada amb peces provinents de l'ex-palau Marçet del Passeig de Gràcia.

El senyor Companys n'anava cantant les excel·lències, tot remarcant, de passada, el luxe del seu despatx ministerial madrileny. Aquesta tasca era compartida pel decorador Santiago Marco, que té cura de les obres.

En un grupet a part, el diputat Galés, aquell del «llac pestilent de la jurisdicció» i «del dret nou de cara al poble», deia a uns col·legues que ja l'havien consagrat a «personalitat».

—Aquests mobles són estil Lluís Companys.

La dèria reformista del diputat gairebé rabassaire ha trobat una manera ben curiosa d'arreconar els Lluïsos XV i XVI.

L'home a l'aigua

El flamant ministre de Marina, aquella mateixa tarda, no es cansava d'estreñer mans i repartir somriures d'un ministerialisme més o menys ben estudiat.

Entre pastís i pastís, copes de tisana i bocades de fum blau, els comentaris i afalacs lliscaven cordials i potser una mica convencionals.

El dantonesc Joan Casanoves, tinent d'alcalde i elevat a la presidència de la nostra

Cambra parlamentària per la gràcia d'una crisi no gaire graciosa, s'acostà, amb la copa als dits, al senyor Companys, i li digué amb una rialleta mig irònica:

—Per tu, que ets home a l'aigua, tots dos rigueren la facècia, però el senyor Casanoves semblava voler dir que la presidència de la Cambra potser duraria més que l'actual ministeri de Marina.

Fren rabassaires disfressats?

Aquell mateix dia, al lloc on paren els autos que porten els personatges oficials al Parlament, n'hi havia un amb una bandereta espanyola i amb les insígnies del Ministeri de Marina, brodades. A l'interior, al lloc del volant, dos mariners.

Sortien una colla de periodistes. Un, adonant-se de l'auto oficial, exclamà:

—Fixa't! Dos mariners autèntics! Un altre contestà:

—Vols dir que no són dos rabassaires disfressats?

Ha fet l'aprenentatge

Quan el senyor Companys s'ocupava dels assumptes de la terra havia intervingut personalment en mants afers del camp a Malgrat, vila eminentment agrícola. Els malgratencs per tal de complimentar-lo, en alguna ocasió, el convidaren a anar a pescar.

Aquests dies, en assabentar-se que el senyor Companys havia estat nomenat ministre en el nou Govern, i precisament ministre de Marina, els comentaris han abundat, sovint marcats d'ironia pàgosa. Així era fàcil de sentir converses com aquesta o per l'estil:

—En Companys, ministre de Marina?

—No m'estranja — responia un altre sornaguerament —, tothom sap que aquí havia vingut moltes vegades a tirar l'artó.

I un altre arrodonia:

—Sí, aquí va fer l'aprenentatge!

Tot sigui pel laïcisme

Dimecres passat l'Església celebrava Sant Lluís Gonçaga, i el flamant ministre de Marina també...

Les seves amistats de Barcelona, per tal de quedar bé, li enviaren sengles telegrams de felicitació. Destaca l'enviat pel regisseur del Parlament, senyor Dalmat Costa, que n'expedí un d'enterridor fet en vers, que començava així:

En este dia glorioso
y para vos tan festivo

Ignorem el final, però amb el que transcrivim ja n'hi ha ben bé prou.

Secrets a grans veus

Quan el grup de L'Opinió es reuneix secretament, segurament per pendre els espectaculars i demolidors acords a què els seus components ens tenen acostumats, ho fa amb tota dissimulació al segon pis de l'Ateneu Barcelonès. Primer entra el capità: Lluhi.

Un quart després ho fa Terradellas o Comès. Més tard arriba Xirau (Joaquim). Finalment, tot xiulant un blue per despistar millor, hi fa cap Casanoves.

Passen dues o tres hores. Quan els acords són presos, els cinc discòls personatges van deixant la docta casa del carrer de la Canuda amb la mateixa prudència i ordre amb què ho havien fet en entrar-hi.

Però totes aquestes precaucions i circumspeccions fallen precisament per l'interès que despertem. Els ordenances del vestíbul de l'Ateneu, a cada periodista que veuen entrar, li pregunten:

—Que passa alguna cosa?

—No, que jo ho sàpia — contesta l'interrogat —. Per què?

—Oh!, com que aquesta tarda s'ha reunit el grup de L'Opinió!

Diplomàcia

El governador civil senyor Ametlla, diumenge passat, a l'Estadi de Montjuïc es decantava a favor de l'«Athletic de Bilbao», i el seu secretari particular, l'amic Gifreda, jugava a favor dels madrilenys.

La nit del partit, En Gifreda ho contava a uns amics fent el seu somriure:

—Mireu, el governador m'ha guanyat vint-i-cinc pessetes.

D'entre els oients n'hi hagué un que no sabé estar-se de comentar:

—Apa, Gifreda, quina diplomàcia!...

Apreciacions

Quan l'«Athletic» obtingué el seu primer gol, hom remarcà que l'equip del Madrid es desmoralitzava visiblement. Algú de la tribuna sentencià amb aires profètics:

—Ja són a l'aigua. Aquests madrilenys només són bons per a desinflar-se.

No es féu esperar la resposta oportuna, en forma de senyor que signava, tan discretament com podia, l'alcalde de Madrid senyor Rico, tot dient:

—Veureu, tot són apreciacions...

Obstrucció

A l'Hotel Segur, del carrer de Claris, s'estan subhastant, entre altres, tot d'objectes procedents de la liquidació de Can Llibre. Un barceloní prou conegut, el popular Juanito Marsans, es dedica diàriament a fer una mena d'obstrucció, apujant fins a preus sols per ell assolibles, paraigües, quadros, pipes angleses, tot el que surt. Sobretot, sembla voler el senyor Marsans, que no vagi a parar res a mans plebees. Devia ésser per aquest esperit obstruccionista que l'altre dia adquirí, després d'una disputada puja, uns magnífics pantalons de seda... per a senyora.

A dalt, els processats, amb els generals Cavalcanti i Fernández Pérez en primer terme

A baix, un grup d'advocats defensors

del sentiment republicà. I, en reprendre's les sessions, es nota una més gran prudència per banda dels monàrquics. Els defensors es limiten a rondinar i els encartats militars vesteixen de paisà. Som lluny d'aquells dies que s'exhibien uniformes, o que les guerres eren dutes respectuosament per uns guàrdies civils a tall d'ordenances, mentre llurs propietaris gallejaven en cos de camisa dins la Sala del Suprem. Què ha passat? Sembla que entre les dues dates hi hagi un munt de temps i no es tracta més que de tres dies.

Però en aquests tres dies, els republicans s'han recordat que la República ha de viure de l'esforç dels que l'estimen, i han dit «prou!». Immediatament els que, amb fatxenderia, descomptaven la caiguda del règim, han sentit la pròpia feblesa, que un moment, per deixadesa dels altres, havien oblidat. I han comprès que s'havien atribuït una força que no tenien.

Ja era hora! Però l'alegria del triomf no ens impedeix de creure que aquest advertiment als monàrquics s'havia de fer abans. Ni un sol dia la República s'havia de veure escarnida i ofesa en la persona dels seus representants.

Es un mal costum dels països indolents deixar sempre que els fets precedeixin les actuacions. Hom s'estalvia l'esforç de preveure i de prevenir. Però les institucions viuen miserablement entre baralles entre tràgiques i grotesques.

S'ha citat com a precedent d'aquest procés el dels firmants del manifest revolucionari del desembre de l'any 1930. Aquells que, després, constituïren el primer govern provisional de la República. La vista de la causa constituï una requisitòria contra la monarquia. Els acusats i els defensors hi feren el paper de fiscals i jutges. El règim, així atacat, reaccionà feblement. I tothom comprengué que estava a l'agonia.

Això fou aleshores; però ara les coses són molt diferents. No és tot un règim podrit fins al moll o un règim naixent i ple de vida. Contra un sistema desballestat, és possible fer agitació des del banc dels acusats i des de la presó, i la consciència pública ho aplaudeix.

Però el règim que ho tolera, fatalment ha de morir. Més exacte: això sols esdevé en règims ja difunts.

I és que llavors que un govern no és un govern, ni la Justícia és justa, ni els Parlaments legítims, la funció directora, la definició del dret, la facultat de representar el poble recauen damunt els homes del carrer; sovint en la persona dels que seuen a un banc dels acusats. De fet, estem en un període revolucionari.

Però una revolució parteix d'un estat anòmal per retornar a la normalitat. Si no, si la revolució només es fes per establir una gatzara contínua (com pensa algun poc solista de la nostra terra), aquesta revolució seria un crim tan odiós com el comés per aquells homes injustos contra els quals es decreen els revolucionaris. No. La revolució, duent al Govern, als tribunals, als Parlaments, aquells homes que eren al carrer, o a la presó, no fa més que restablir l'equilibri; posar cada cosa al seu lloc: després, tot aquell que des del carrer o al banc d'a-

—Verament, no m'ho pensava!...

AL LLARG DEL TEMPS

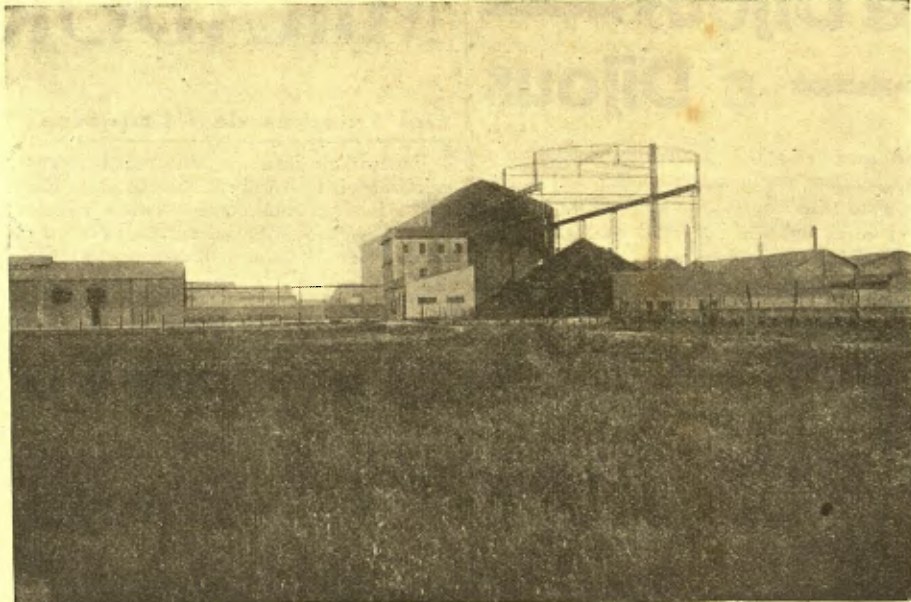
Tres aspectes de l'anarquisme

A les darreries del segle passat es produí a Europa, i va repercutir a Barcelona, un moviment anarquista intens. Els Kropotkin, els Reclus, els Malato, els Grave, els Malatesta, etc., el capitanejaven a fora. Els Vera, els Mella, els Prat, els Urales, els Lorenzo i d'altres, feien exactament el mateix aquí. Aquests homes no eren pas uns analfabets; això vol dir que aquell moviment tampoc ho fou, al contrari.

Felip Cortiella i d'altres traduïen al català i organitzaven representacions de les obres de Brieux i d'Ibsen, al Teatre Apol del Paral·lel. A aquestes representacions assistia la intel·lectualitat barcelonina, que es barrejava amb el públic obrer. Josep Prat publicava una revista quinzenal titulada *Natura*, en la qual, demés d'inscriure-hi els articles doctrinals imprescindibles, s'hi va encendre una aspra polèmica a propòsit del superhome de Nietzsche. Leopold Bonafulla i Teresa Claramunt, dos dels que foren empresonats a Montjuïc a conseqüència de la bomba del carrer dels Canvis Nous — Bonafulla era sabater, i redactava els articles a la mateixa taula damunt la qual manipulava les sabates, entre les piles de cuir i la clàssica olla plena de pastetes blaves —, editaven un setmanari titulat *El Productor Literari*, el qual més endavant fou convertit en una revista quinzenal amb el nom de *Pàgines Llibres*. Francesc Pujols, que aleshores acabava de deixar de banda la poesia amb gran astorament del senyor Maragall, hi va escriure uns articles d'un lirisme detonant, els quals signava amb el pseudònim d'Augusto de Altozano. Didac Ruiz hi començà a fer els jocs malabars amb la literatura i la voluntat que després acabà d'ampliar a *El Poble Català*. S'hi publicà en fulletó l'obra filosòfica, avui oblidada, del filòsof Guyau.

L'anarquisme del segle passat anava, doncs, de bracet amb uns senyors importants; a més a més, mantenia una certa amistat amb personatjassos grossos com Schopenhauer, Nietzsche i un senyor ale-

Quan algun exacerbat es desfermava, tirava contra el personatge que als seus ulls encarnava la tirania burgesa; per exemple, contra Cánovas. Encara a ningú no se li havia acudit convertir el fet d'anar-se'n a un camp a omplir un sac de patates o de buidar calaixos d'estanc, en una afirmació de principis revolucionaris.

Davant de can Cros hi havia un terreny

De tant en tant, queien a Barcelona una mena de perseguits italians que, als dos dies d'ésser aquí, demostraven més aptituds per a viatjar per les plataformes del tramvies i per a anar de bracet amb les noies del districte cinquè, que no pas per a fer proselit.

Es deixaven ajudar graciosament pels camarades. Bon punt, però, arribava al moll un vaixell que vingüés d'Itàlia, s'hi entafuraven i cap a Buenos Aires manca gent, on les seves aptituds revolucionàries especials solien trobar camp més ben abonat.

Pels centres de barriada, pel cafè Espanyol i pels pobles, hom veia homes amb ulls d'illuminat, la mirada girada cap dins, per tal d'abstraure's del món i poder contemplar a ple la seva Arcàdia interior, les butxaques plenes de diaris i de fullets. Es passaven les hores devorant paper imprès, o bé escrivint unes interminables literatures redemptores...

De resultes del procés de Montjuïc, els anarquistes eren perseguits com a rates; no els deixaven un sol moment de respir. Tot i això, mentre sortien de la persecució de la qual eren objecte, encara tenien lleure per a submergir-se en el doctrinarisme angèlic de *La Conquesta del Pan*, del príncep Kropotkin, o en les vastes perspectives de la *Geografia Universal*, de l'avi Eliseu Reclus. Coneixien idiomes i sabien remenar diccionaris, si calia...

Bé, pels volts del 900 s'inicià el corrent immigratori a Catalunya. El país s'industrialitzava de pressa i calien braços. Els d'aquí no bastaven i, per tant, n'hagueren de venir de fora.

Amb la immigració va venir una moral nova, molt semblant a la del que emigrava a Amèrica creient que aquell país era encara una mena de Xauxa.

En ésser aquí, hi havia immigrat que descobria moltes coses. Per exemple: que l'olla de tomàtocs crus, amb pa, la ceba coenta que feia plorar els ulls i omplia l'estómac de xardor, o el bitxo recargolat que cremava la llengua, podia ésser substituït amb avantatge per l'escudella i la carn d'olla i pel sollemne arròs diumenger del país; que els peus descalços podien ésser encabits, en

comptes d'unes esparidenyes d'espart, en uns mitjons i en unes sabates. En fi, aprengueren de guanyar-se la vida.

Imagineu-vos l'enorme trasbals que ha de produir en l'esperit d'una persona qualsevol el fet de passar de sobte d'un estat de misèria crònica a un relatiu benestar. Es una mena d'enlluernament; de la foscor més ne-

rament que si a un comunista llibertari dels d'ara li'n parléssiu, us diria amb menyspreu:

—¿Quiénes son estos tíos? ¿Unos chupatintas?

Hom ha bandejat com un llast inútil, com una nosa destorbadora, el lliure joc de les idees, de la intel·ligència, de les lluites socials.

Hom vol una repartidora de pressa; avui, per no esperar demà. Una repartidora amb dret de primàcia, sembla, dels primers que l'han reclamada.

Els temps, però, progressen, i, com és natural, el que en podríem dir les idees avançades també segueixen un ritme progressiu.

L'anarquisme de les darreries del segle passat tenia la mania de llegir. El comunisme d'ara té l'obsessió dels camps de patateres i dels calaixos d'estanc. El llegir el destorba; l'escriure li fa angúnia. En llegir remuga, com els bous, i quan escriu, converteix l'Estat en un secret, la qual cosa vol dir que depassa els límits revolucionaris per a entrar de ple en el terreny del miracle.

Encara hi ha més. Hi ha el comunisme tramviari, per a ús exclusiu dels que porten un caixet de bitlletatge o una maneta de conduir a la mà.

Va néixer amb la República; ha crescut i s'ha fet gran al seu costat. Com que aquesta li ha permès cridar — la monarquia l'apallissava i ell s'estemordia —, s'ha arribat a creure que tot el món era seu.

Al tramvia, ara, s'hi llegeix la *Sol*, la *Tierra*, C. N. T., la *Novela Ideal*. A certes hores del dia o de la nit, fa l'efecte que és un terrat ple de roba revolucionària posada a eixugar.

Els tramvies s'apiloten entorn del motor i comenten els articles de *La Tierra*, els manifestos del carnet número 41, o s'hi passen les ordres de vaga general de demà... que no secunden.

Tot això, però, a dins dels cotxes. I és

gra es passa en un dir ai a la llum més clara.

Els immigrants descobriren aquí una nova Amèrica, amb la qual, probablement no comptaven. I es disposaren a fer d'americano, amb l'empenta pròpia del desig llarga-

Els condemnats de Montjuïc

ment covat. Val a dir que aquí trobaren facilitats de tota mena. Una llei d'accidents del treball, feta a mida per a ésser interpretada amb picardia; nombroses germandats que pagaven subsidis; i unes fàbriques, com la de can Cros i la de cal Andreu, en les quals l'accident del treball, combinat amb el subsidi de les germandats i els jornals que pagava la fàbrica, podia arribar a fer una quantitat rodona. El seu desig més pregon consistia a poder posseir un tros de terra o una caseta al seu poble. I d'un lloc o altre, naturalment, n'havien de sortir les misses. En aquest cas, sortien de l'accident del treball.

La cosa anava de la següent manera. Hom es feia soci de totes les germandats. Després es proveïa d'àcid nítric i se'n tirava unes gotes — les primeres a la fàbrica, les altres a casa — a la mà o al peu. L'àcid obria una llaga que podia durar, ben alimentada, setmanes i setmanes. Mentrestant, hom anava cobrant subsidis, jornals i, finalment, l'accident. Un cop curat se n'anava al seu poble a realitzar el seu somni. Vint anys enrera, al meu país, hi va haver una epidèmia important de llagues d'aquesta mena. Va durar fins que les germandats suprimiren el subsidi i les fàbriques acordaren controlar-lo seriosament. Fer això i desaparèixer l'epidèmia, va ésser tot u.

A cal Andreu ho feien d'una altra manera. S'escapaven els dits de les mans amb les ganivetes de tallar llauna, tot i que a les màquines hi havia, davanter, la ganiveta, un protector de ferro. Però els dits de les mans valien diners. El petit, quaranta duros; tots dos, vuitanta; el del mig, cent seixanta. Es donava el cas que es tallaven un sol dit, el del mig, o bé els dos dits petits alhora, compreneu? La veieu dibuixar-se la moral?

Doncs ara, un cas de comunisme llibertari que resulta força instructiu. Es produí l'any 900, ja veieu si fa anys. Encara, com qui diu, la teoria no havia arribat als estudis.

Davant de can Cros hi havia un sorral, un erm clapat d'atzavars i basses d'aigua, en les quals es criava boga, nomenat el Gorc. Aquell terreny, naturalment, tenia propietari.

Doncs bé, els immigrants s'hi instal·laren i el poblaren d'hortets. Hi sembraven cebes, patates, tomàqueres, etc. Quan calgué urbanitzar-lo, perquè el poble creixia, no se'n volien anar de cap de les maneres. El terreny era suyo, puesto que lo habían cultivado. I no hi valien escriptures, ni res. Calgué apellar a les ràzzies, a l'empaitada, a disparar trets enlaire i àdhuc a l'empresonament per tal de treure'ls-en.

Arribà un moment en què per conducte dels Sindicats s'establí un punt de coincidència entre l'anarquisme difús del segle passat i aquesta mena de moral. Conseqüències? Les tenim al davant nostre, en forma de comunisme analfabet, que si fa servir diccionari és únicament per a assegurar-se'n al damunt, i que així que veu un camp de patateres gemat, li agafa una frisança revolucionària estranya i no se sap estar d'apoderar-se del fruit...

Kropotkin, Bakunin, Reclus, etc.? Segu-

L'APERITIV

Una tartana. — L'altre dia, anant per una carretera de l'Empordà, vaig veure una tartana. Era una tartana de molta edat, però conservada com aquelles senyores que tenen tot el cabell blanc i encara desconeixen l'existència del fetge i d'aquesta cosa tan vaga, tan màgica i tan nebulosa que se'n diu l'artritisme i serveix per explicar totes les catàstrofes inexplicables. La tartana que jo vaig veure era d'aquelles que tenen un ventre barroc i una vela pesant pintada de color de caputxa de frare. Pels dintres era folrada d'un vellut vi ranci sofert per aguantar el pes de les anques de quatre generacions. Com a tartana, puc afirmar que era del millor que es feia ara fa quaranta anys. La tirava un cavall negre amb els pèls i els instints en estat natural, dominats només una mica per l'autoritat d'una noia sense edat i sense caràcter que era l'única persona que ocupava la tartana.

La visió d'aquesta mena de carruatge em va dur l'enyorança de l'època del gas — època que jo amb prou feines he aconseguit —, em va dur l'enyorança d'aquells dies que anar pel món en tartana era una cosa perfectament respectable i acreditada. Avui dia enfilar-se en un fòtil d'aquests és com disressar-se de *Castell dels Tres Dragons*, vull dir que no és un acte gaire ben vist i que si us atrapen lligats al ritme de les potes d'un cavallet i dels sotrats d'una tartana, és molt possible que us prenguin per un que s'ha llevat del cementiri i que va una mica venut.

Però jo no puc fer-hi més, jo trobo que no hi ha res que lligui tant amb el paisatge del nostre país, ni amb la manera d'ésser de la gent, com anar amb tartana. Hem aconseguit posar les carreteres, les gorres, les samarretes i una certa epidèmia de barroera imbecilitat al ritme dels autocars, monstrosos i escandalosos; però el millor de tots nosaltres, aquella part olla i tendra i deliciosa, desguatada, la part més irreductible del nostre cor, encara va al ritme de les tartanes.

Som gent que vol fer veure que va de pressa, que té un positiu interès per la velocitat, que intenta prendre's de bona fe aquella estúpida màxima britànica que el temps és or. Tot això ho diuen les gaselles dels diaris, els discursos dels polítics i les llunes dels marits quan volen fer passar gat per llebre a les pròpies i pacients esposes. Però tot això jo crec que és mentida. Si en el nostre país es reuneixen mitja dotzena d'homes d'una mitja edat i amb una mida mitjana d'intel·ligència, veureu que ben de seguida aquesta mitja dotzena d'homes es posen d'acord per cantar les excel·lències d'aquella època que la moral, les ambicions i els prejudicis anaven a cavall d'una tartana, i que allò de la tartana donava gust de debò; i per poc que espremin el tema veureu de seguida més d'una llàgrima que penja de la cua d'un ull.

Jo sóc un admirador de les tartanes i de l'època de les tartanes; per això l'altre dia, en aquella carretera de l'Empordà, em varen venir a la memòria tots els moments més colorits de la meua felicitat infantil. Perquè una tartana és un moble vell com una calaixera isabelina o com un barret de palla, però així com aquestes dues coses em mereixen tot el respecte dels cadàvers ben dissecats, una tartana enganxant-hi un cavall i fiant-li una noia dins, es converteix en una cosa viva, tan anacrònica com vulguem, però viva i sobretot espantadissa i un bon tros desemmada pel tuf de l'essència i per les rodes de goma que li freguen el cos i li passen al davant.

Les criatures que pugen poden saber moltes coses, ésser molt espavilades i llurs papàs els poden fer passar cinquanta mil gustos, però les criatures que pugen ignoraran la joia de poder anar en tartana, de sentir el soroll dels picarols i de les ferradures del cavall, aquella música de les tartanes, molt superior a la música malhumorada i monòtona dels automòbils i a la música sardana-pàlica dels autòbans.

Jo recordo ara totes les tartanes correctes i totes les tartanes indecèntes i desgavellades de què he fruit en els primers anys de la meua vida. Des d'aquelles lleugeres com un tel de ceba pintades de groc de llimona i tirades per uns cavallets de nyigui-nyogui, carregats de fums i amb una cabellera llarga i ondulant com la Cleo de Merode, fins a aquelles tartanasses sofertes, inflades de reuma, que aguantaven dotze i quinze places sense dir un ai! i tirades amb tota calma per una mula negra d'anques de plom, plena de pertot arreu com aquelles vídues que hi ha pels pobles, que tenen quatre quartets, que han passat un feix de desgràcies i que mai no perden la gana.

Diffícilment avui dia, en els vostres viatges i en les vostres excursions, podreu associar en els records la personalitat de l'auto de lloguer o del Ford aprofitat d'un amic vostre, com associàveu abans la personalitat indiscutible dels coixins d'una tartana, del color de la seva vela, de les exigències del seu cavall o del pessimisme del seu tartaner.

Jo de tartaners n'he conegut de molt bons. En recordo ara un que tenia el negoci a Badalona i que li deien En Puça. En Puça era un aristòcrata dintre el gremi. Tenia tres dependents i sis cavalls. Les seves tartanes eren sòlides i d'un pes considerable, totes d'un negre enxarolat i d'unes portes que tancaven perfectament com els mobles dels bons ebenistes. En Puça se'l considerava el millor subjecte per servir una tartana a una senyora una mica històrica i carregada de romanços que volia un cavall fiat, un seient tou i un tartaner ple de miraments. Perquè aquest home, sempre vestit amb la brusa negra, era sec i esgrogueït com un pinyol amarg; era de les persones que tenien una visió més negra del món i es pot dir que no creia en res; però quan havia d'aconduir una senyora o una família de tons molt conservadors, En Puça no callava mai, dialogava amb el cavall i amb els passatgers, però la seva conversa era d'una falsedat emmidonada, no se li escapava ni una ombra de rene, ni res que pogués fer les més lleus referències a l'anatomia ni a la fisiologia. En Puça era allò que se'n diu un gat dels frares i un diplomàtic perfecte.

En Puça, i altres homes de la seva qualitat, han desaparegut asfixiats per la benzina. Alguns, en el moment de la catàstrofe de les tartanes, aprengueren de mecànica, es compraren un Ford o un Chevrolet de segona mà amb l'estómac a passeig i es defensaren com pogueren. Però la majoria es varen morir de tristesa, i varen emmudir com els picarols de les tartanes.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Es deixarà convèncer?

many, per cert molt espès, que s'anomenava Max Stirner; i a través d'En Cortiella, era amant amb una punta de sal i pèrre catalans. Vol dir que no era un anarquisme ruc, vaja.

Un estol d'estudiants, tarats de literatura, es cremaven les celles llegint la *Crítica de la raó pura*, els *Parerga i Paralipomena*, l'*Humà, massa humà*, i la polèmica enverinada que es descabdellà entre Wagner i Nietzsche.

Tot i el procés de Montjuïc, gràcies al qual hom procurà donar-li un tomb terrorífic, aquell anarquisme era net d'impureses.

Brillants magnífics, tallats amb un art perfecte, muntats amb una ciència que centuplica llur esclat.

J. R. O. C. A.

JOIER

Rambla del Centre, 33

Passatge Bacardí, 2

Uns diners ben gastats ho seran comprant a la FIRA DEL DIBUIX

RESTAURANT

TOTS ELS DIES

Bacallà Costa Brava i Garrafa Xacolí

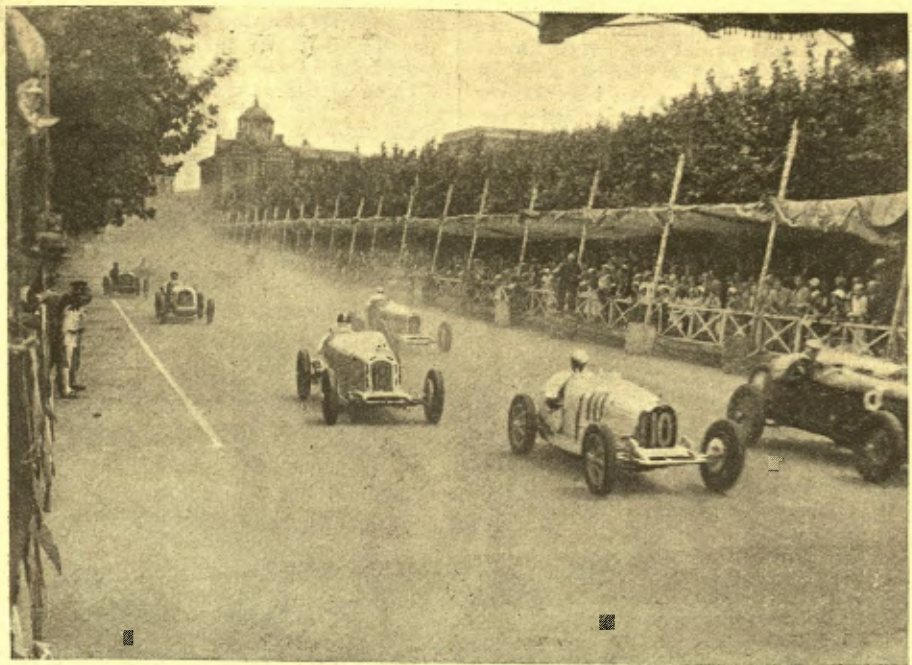
Plaça Francesc Macià, 3 (abans Real) Rambla del Mig, 19. Telèfon 22503

CURSES A MONTJUIC

Notes d'un espectador

Si ens decantéssim a fer d'aquests teoritzadors, tan de moda en els temps que correm, als quals agrada de transcendentalitzar a tort i a dret, l'auto ens proporcionaria un tema vastíssim. Cal dir que no fóra inèdit. Com tantes altres coses que tampoc hi tenen cap culpa, l'auto ha estat víctima de les especulacions mentals més desenfrenades per part de filòsofs que només tenen d'automobilista el que qualsevol ciutadà pot tenir de ferriari pel fet d'utilitzar el tren per als seus desplaçaments.

Aquella sortida de tretze cotxes entre espetecs i fumera fou, espectacularment, el punt més deliciós de la cursa. Després, ja s'hi barreja aquell altre interès de seguir la posició dels corredors, i l'espectador «conscient» es dedica a apuntar volta per volta el pas dels corredors. Però la majoria se'n cansen aviat. Així que un corredor porta alguna volta de diferència amb els que no n'han perduda cap, se li enreden els números i es lliura simplement a constatacions de memòria, vist que no pot relligar-se del

La sortida: Nuvolari (8), Palacios (10), Someiro (18)

Lavors parlariem de l'època moderna com d'una època en què la idea de velocitat ho domina tot, de la nova mentalitat creada per la difusió de l'auto, de l'empetiment del món gràcies als moderns mitjans de comunicació, i de tot de coses així que, com totes, tenen la seva part de veritat, però només una part. El món és massa complex perquè puguem dir que la nostra època és la de l'auto i concentrar amb aquesta frase, que només en dona un aspecte parcial, totes les característiques de l'època en què vivim.

Si fóssim, uns Marinetti — cosa que els nostres amics no deuen desitjar, ni nosaltres tampoc — encara que si ho fóssim no ens n'adonariem — fóra fàcil d'enganyar-se pels camins de la lírica aplicada als progressos de la mecànica, i fer frases que només són espantosos en què les pronuncia, sobre la velocitat, el dinamisme, i altres excessos.

No; més val pendre's les coses més naturalment i considerar simplement l'auto com una bella cosa, a més a més molt útil, i les curses de velocitat com un espectacle emocionant i d'una bellesa que es fa sensible a qualsevol espectador, per poc assabentat que estigui del que és un turbocompressor ni dels avantatges dels pistons de metalls lleugers.

Que ho diguin si no els visitants del darrer Saló de l'Automòbil, la majoria dels quals només apreciaren l'aspecte exterior dels models exposats, i els milers d'espectadors que diumenge passat omplien el circuit de Montjuïc, seguint amb interès les vicissituds d'una cursa de velocitat pura que arrencarà entre els seus participants uns quantos anys del volant de prestigi internacional.

La majoria d'espectadors, per sort, eren dejuns d'apreciacions tècniques i incapaces de saber com i per què aquestes proves, que semblen tan purament esportives, han influït en la construcció de cotxes de tal manera, que bona part dels progressos assolits es deuen als ensenyaments — això sí, caríssims — obtinguts en aquest gran laboratori que és un circuit o una pista.

Però tant li fa. Cal deixar això als professionals del banc de proves i del túnel aerodinàmic, i, sense necessitat d'embarcar-se en tecnicismes, fruit d'una festa que té el marc incomparable dels jardins de Montjuïc, un marc que diumenge s'orla d'un físt de gentada estremida pel brunzir dels motors rodant a sis mil voltes, amb el soroll literalment esquinçant dels compressors i aquella olor d'oli cremat, sorolls i olor que emborratxen com una mala cosa.

marcador ni dels altaveus, el primer perquè funciona retardat i amb equivocacions, i els segons perquè a penes es poden sentir.

Com en totes les manifestacions esportives, ha d'haver-hi un ídol. Les preferències en aquest sentit es decanten per Tazio Nuvolari, l'italià de granota vermella com el seu Alfa Romeo, que, deu anys enrera, ja ens impressionà corrent en moto a l'Autòdrom de Terramar. D'aleshores ençà la seva fama no ha fet sinó créixer, i quan, amb la seva dona, passa empenyent el cotxe cap a la línia de sortida, és rebut amb aplaudiments. Però després havia de baixar en l'admiració del públic. Ningú no deixa de reconèixer-li que és una perfecta màquina de córrer, tan perfecta com un cotxe de curses; però a l'espectador no li agrada que l'interessat ho sapiga tan bé. El públic aprecia la seva manera de conduir, més impressionant encara perquè és prou espectacular, i confirma amb admiració els seus guanys de terreny a cada volta fins a posar-se al cap. Però aquest home que passa davant de les tribunes guiant amb una mà i aguantant amb l'altra la taronja que es menja i fent altres demostracions de seguretat com si en lloc d'anar a cent per hora passés a motor alèntit, va ésser trobat reu de pavoria, terme poca-solta, però molt esportiu i que no hi ha altre remei que registrar-lo en cronistes fidels. A la darrera volta, l'as dels asos va sortir del viratge amb el cotxe completament a través de la pista. Un del nostre costat va dir:

—Els que ensenyen de conduir diuen que sempre es frena sobre la butxaca. Però els corredors professionals frenen sobre la butxaca de la casa.

Però nosaltres vàrem pensar que un viratge amb patinada causa l'admiració dels badocs, mentre que un viratge sense patinada causa la dels entesos.

I acabada la cursa, amb gran sentiment dels que apreciaren les grans dots de Lehoux i de Vimille, planyeren la desgràcia de Tort, i admiraren l'assenyat conservadorisme de Zanelli i Palacios, ningú no tingué la sensació d'haver perdut el matí.

I aleshores començà aquella gran desfilita de gent a peu i la corrua interminable d'autos que «se deslitzaban como un enjambre de tortugas» com va escriure fa anys a *La Vanguardia* un cronista de societat que després va fer un bon casament.

ROADSTER

Mirant a fora

El pacte dels quatre

—El pacte dels quatre — deia Léon Meyer — vol dir: dos contra un, i el quart fumant la seva pipa.

Naturalment, volia dir que els dos són Mussolini i Hitler, l'un Daladier i Mac Donal el que fuma la seva pipa.

Els nazis piquiponegen

Tothom sap que Einstein és jueu i que, per tant, no podent viure a Alemanya, diversos països li han ofert càtedres. També tothom sap que la seva famosa teoria de la relativitat és d'una comprensió a l'abast solament de poques persones al món, entre les quals no es deu comptar pas el redactor d'un òrgan hitleria, la National Socialistische Zeitung, que ha escrit (el subratllat és nostre): «El jueu Einstein pot fer empassar als francesos totes les seves doctrines sobre la tercera dimensió; el que és el poble alemany, no es deixarà pas ensarronar amb invencions semblants.»

"The most..."

Entre sessió i sessió de la Conferència Econòmica Mundial, els delegats i periodistes s'entretenen jugant al que se'n diu the most, que vol dir el més. Es tracta de designar, entre la multitud de delegats, el més hàbil, el més lleig, etc.

Heus ací alguns guanyadors: el més elegant, Cordell Hull; el més alt, el baró Frankenstein (guanyador sense discussió i per unanimitat); el més ric, Patenòtre; el més germànic, Jung, el delegat italià; el més gras, Litvinoff; el més desnarit, Hymans; el més bigotut, Hugenberg; el de més bella barba, el professor suec Cassel. La designació del delegat més japonès fou suspesa fins a l'arribada de Titulesco, que, com tothom sap, és romanès.

Lapsus lleu

El fet que per a les reunions de la Conferència Econòmica s'hagi destinat el Museu Geològic, ha donat lloc a moltes bromes. Però totes han estat batudes per una carta el sobre de la qual fa circular Cordell Hull pels passadissos. Diu així: «Mr. Cordell Hull, cap de la delegació americana a la Conferència monetària i econòmica. Museu Zoològic. Londres.»

Modèstia

—Així, no pagueu els deutes a Amèrica? —pregunta a Daladier un delegat de l'Europa central.

—Estem esperant...
—Però precisament és francesa la dita que qui paga els seus deutes s'enriqueix...
—Oh, França no és ambiciosa —replica Daladier tot somrient.

Pessimisme

Es tracta d'un periodista que, gràcies a vint anys de passadissos al Palais Bourbon i al Luxemburg, ha acabat espantosament escèptic. Li preguntaren què pensava de la Conferència de Londres.

—Penso —digué— que ens costarà caríssima, com totes les conferències d'època econòmica.

Hom li reprotxà el seu pessimisme.
—No sóc pas pessimista —protestà—. Veig les coses tal com són.

Aleshores, Rappoport, deixà sentir d'entremig de la seva barba:

—Es això justament el que és propi del pessimisme!

Fa onze anys

A Gènova, fa onze anys, va haver-hi una altra Conferència econòmica, l'iniciador de la qual fou Lloyd George.

L'Evening Standard, de Londres, recorda algunes coses ocorregudes després d'aquesta Conferència:

«Pocs mesos després de clausurada, el primer ministre italià, Facta, fou derrotat i hagué de cedir la plaça a Mussolini. El delegat alemany Rathenau, morí assassinat. El principal delegat anglès, Lloyd George, s'hagué igualment de retirar. Els francesos — governant Poincaré — ocuparen el Ruhr. Stambuliski, primer ministre de Bulgària, era assassinat. Ioffe, un dels delegats soviètics, es suïcidà.

«Alguns anys després, un altre delegat rus, Krassin, morí, completament descoratjat. Un altre, Rabovski, era exiliat. I encara un altre, Txitxerin, era suspès en el seu càrrec.

«L'únic sobrevivent d'aquesta delegació, i també prengué part a la Conferència de Gènova, és Litvinoff, comissari d'Afers estrangers.»

Deutes i deutes

Segons conta el News Chronicle, una dona de Marylebone, un dels barris de Londres, es va negar resoltament a pagar l'impost que li corresponia, i que era de vint-i-quatre lliures i catorze xilings.

Convocada a l'oficina recaudadora per tal d'explicar la seva actitud, declarà:

—No puc pagar. Però he promès de fer exactament el que Anglaterra ha ofert als Estats Units: pagar els interessos de la quantitat que dec.

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguillers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

PROBLEMES INTERNACIONALS

La frontera del Slesvig-Holsten

Com que Dinamarca consisteix en una península i moltes illes, té una frontera pel cantó de terra relativament curta. Però, així i tot, aquesta frontera ha estat durant molts segles el gran problema nacional de Dinamarca.

Espanya també té una frontera curta, els Pirineus. Però es tracta d'una separació muntanyosa, difícil de travessar, que constitueix un obstacle natural a les comunicacions entre ambdós costats de la serralada. En canvi, la frontera entre Dinamarca i

plebiscit no tingué mai lloc, i Napoleó, vençut pels prussians sis anys després, no pogué pas fer que la seva suggestió fos realitzada. Als habitants danesos del Slesvig els tocà de viure cinquanta anys sota un jou feixuc.

Encara que foren prohibides i castigades totes les manifestacions de l'esperit danès, aquest persistí malgrat la persecució. Un poble no en suprimeix mai un altre amb mesures repressives, ni esmerçant tota la seva superioritat material. Això els catalans ja ho saben prou bé perquè calgui explicar-los-ho.

Acabada la guerra mundial amb la desfeta dels Imperis centrals, es volgué normalitzar la qüestió del Slesvig amb un plebiscit, que tingué lloc en 1920, i gràcies al qual Alemanya hagué de cedir a Dinamarca bona part de territori. Amb això el problema entrava en una altra fase.

La lluita armada per la frontera, passà a ésser una lluita de cultures. De totes maneres, el govern danès dotava d'escoles amb mestres alemanys i d'esglésies amb pastors alemanys, els nuclis germànics que havien romàs dintre el Slesvig.

I la lluita de cultures és, de vegades, més perillosa, perquè, faltant-li la brutalitat, invita a l'optimisme i a deixar-se gronxar en somnis de pau, mentre l'adversari treballa d'armat.

Dinamarca, nació sobretot agrícola, i amb una fort moviment cooperatiu, que començà ja a principis d'aquest segle, ha volgut utilitzar-lo a assegurar la frontera del Slesvig. Ha cregut que repartint les terres en petits lots als camperols, i establint així moltes llars daneses, creava la més forta resistència a la penetració alemanya.

No es donava cap importància a les reunions i manifestacions dels alemanys a la part meridional del Slesvig. Però després de l'adveniment de Hitler al poder, les manifestacions i la propaganda alemanyes van pendre tot un altre caràcter.

Els nazis van començar a travessar la frontera, lluint l'uniforme i fent propaganda estil nazi. Comptaven, és clar, que Dinamarca és un país sense exèrcit.

Com que el nazisme va néixer amb uniforme, i sense uniforme no val res, el govern de Dinamarca prohibí l'ús de tot uniforme, i les escaramusses nazistes no s'han repetit. D'altra banda, comprometien el règim i el seu instaurador.

Ara, el que poden seguir fent els nazis és, com abans, per mitjà de la cultura, provar de germanitzar el Slesvig. Però això ja és més difícil, com la història ho ensenya.

TAGE NISSEN

Balneari de Cardó
(Província de Tarragona)

Altura: 650 metres sobre el nivell del mar
Temporada oficial: 15 de juny al 30 setembre

Prodigioses aigües, les més nitrogenades i arsenicals d'Espanya.

Malalties dels bronquis, pell, budells, neurosis i diabetis.

Estació ideal dels infants.

Situació meravellosa, clima sec, establiment rodejat de bosc.

Pensió completa des de 15 pessetes.

Habitacions des de 4 pessetes.

Xalets per a famílies.

REFERÈNCIES:

S. Samsó, Petxina, 3, pral.-Telèfon 18235
Farmàcia Garreta, Rambla Catalunya, 89

Curs de gimnàstica hitleriana per als redactors del Berliner Tageblatt i altres diaris semblants

(A. I. Z., Praga)

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia. Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, fadiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que s'originen per causa o origen espòntanament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre la seva vida amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violència l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flaseó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.— Dirigint-se i transmetent 0'25 ptes. en segells de correu per al rangui a Oficines Laboratoris Sòkars, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem a client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

LE LLETRE

FIGURES OBLIDADES

Lluís Lòpez i Homs

«Una nova que t'entrístirà molt
per més que no et sorprengui:
En Lòpez Homs és mort.»
(Epistolari de Joan MARAGALL)

L'espirit de la generació poètica que precedí el misticisme verdaderament havia d'estendre's en múltiples matisos d'influència romàntica fins a la poesia noucentista. D'aquella època, sovint massa oblidada, en sortiren les manifestacions necessàries per assegurar el moviment renaixentista. Apelles Mestres, amb el seu romanticisme sentimental, ve a ésser el representant d'aquells poetes que amb llur visió subjectivista s'abandonen a les més grans inverses semblances poètiques.

Els ideals de la nostra poesia han avançat tan ràpids, que avui no ens adonem ben bé del pas fet en quaranta anys. Quan en 1882 apareix *L'Avenç*, tots els escriptors inquiets d'aleshores s'hi acullen i assenyalen les tendències més avançades de la intel·lectualitat catalana. Avui, però, ens semblen velles de cent anys.

Entre els seguidors d'Apelles Mestres que ajudaren a integrar — com diu Montoliu — la nostra poesia a la literatura europea, hi ha Lluís Lòpez i Homs, esperit sensible, delicat; una esperança per a les lletres catalanes, que malauradament no havia de cristal·litzar. Quan Lòpez i Homs moria a vint-i-quatre anys, típic, de cara a la mar que ell havia estimat tant, amb la cambra plena de sol, uns quants homes, pocs, van tenir consciència del que allò representava. Apelles Mestres, Massó i Torrents, Però i encara algun altre, el recorden des de les pàgines de *L'Avenç*.

L'any 1883, mentre cursa els seus estudis a Barcelona i compta únicament disset anys, publica un valuós estudi sobre el *Llibre Verd*, conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Lòpez i Homs assenyalava la importància jurídica del llibre, on resten consignats els privilegis de Catalunya, i fa constar que és on per primera vegada es troba una crònica dels comtes de Barcelona i dels reis d'Aragó. A més, havia completat el seu treball amb el coneixement dels *Libres Verds* de Vic, Cervera, Girona i Vilafranca. El mateix any, escrivia el seu primer estudi crític: *La nit al bosc*, idíl·lic dramàtic d'Apelles Mestres i amb música de Josep Rodoreda, fou apreciat per Lòpez Homs d'una manera nova. Manuel de Montoliu, en el seu llibre *Estudis de la Literatura Catalana*, recull, en fer l'anàlisi de l'obra d'Apelles Mestres, per bé que n'ignora l'autor, alguns dels conceptes emesos per Lòpez i Homs, en els quals Montoliu troba el contrast de l'isolament a què fou reduït per incomprensió l'autor dels *Idíl·lics*. Encara donava a conèixer, el mateix any i des de les pàgines de *L'Avenç*, *Apunts sobre el teatre de Josep Maria Arnau*, primer estudi complet del comediògraf arenyenc. Per damunt, però, de les crítiques i dels comtes de Lòpez i Homs, entre els quals sobresurt pel seu realisme *Borratxa*, impressiona la seva poesia.

A vint anys, en pressentir la seva malaltia, abandona el romanticisme sentimental que havia estat el to de la seva obra. El malalt descobreix aleshores que el món és bonic i la claror del sol magnífica. L'ambició de viure li fa estimar totes les coses que veu: ara són les barques amb llurs veles

que ell guaita des de la seva cambra d'Arenys, les que li infonen un cant d'optimisme, després són les gavines, el to del mar i el vent mateix. A mesura que el seu estat avança, una serenitat malenconica l'enveia. Els seus amics l'abandonen, l'aprensió de la gent l'isola. Reclós a la seva cambra, on passa setmanes sense sortir, escriu la coneguda poesia *L'amic del malalt*, elegia al sol que encara li fa concebre idees d'esperança. Apelles Mestres, en dedicar-li un record, ens en parla:

Lluís Lòpez i Homs

...I ell, lo malalt, en rebre'l des d'aquell lli
—on jeia
febrós sense esperança, sentint morir la nit,
—eterna nit d'ensomni—veient lo sol, som-
[rela...]

Maragall, en escriure al seu íntim amic Antoni Roura la trista nova, evoca en les darreres paraules el motiu de la poesia: «...los sers delicats, fins, superiors com ell, per força han de trobar quelcom més enllà, és impossible que les aspiracions misterioses, records o pressentiments s'aniquilin: però a pesar de tot, la mort té un aspecte d'acabament! fa una tristesia!»

«Sol, solet—vina'm a veure que tinc fred!»

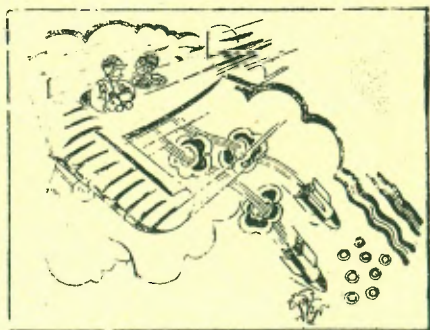
La *Veu de Montserrat*, *L'Avenç*, *La Renaixença* reproduïren *L'amic del malalt*, que havia ja estat impresa per l'Ateneu Arenyenc.

Després de quatre anys de patir, Lluís Lòpez i Homs moria a Arenys de Mar el dia 13 de febrer de 1890. Un pessimisme cru, desesperat, dona un caire nou a les seves darreres produccions. Estergeix el seu dolor en els darrers versos que va escriure. Ja no canta la vida, ni el sol; un desig de pau l'obsessiona i inspira el poeta moribund. Hom no pot alliberar-se de la impressió patètica d'aquells versos que, amb mà tremolosa i en el moment de les grans sinceritats, escriu de cara a la mort:

Amb pocs mobles para casa
qui la para al cementiri
sobre un matalàs de terra
i terra per tot coixí
i terra i més terra encara
per llençols i cobrellit.
Després de tant temps d'ensomni
com un sant m'he de dormir!

El pobre malalt s'agafava a la idea de la mort com una deslliurança!

J. M. MIQUEL I VERGES

MANIOBRES AERIES

—Badada, noi! No són blancs; són para-sols de platja!

(Life, Nova York)

—Això és, senyor comissari, una sol·licitud dels veïns de l'avinguda Pippeworth demanant que tornin a posar-hi de punt el policia que hi havia abans... si no totes les cuineres ens planten.

(Weekly Telegraph)

VARIETATS

Un número extraordinari
de «La Nostra Terra»

La revista mallorquina *La Nostra Terra* acaba de publicar un valuós número doble (64-65) commemoratiu de la Renaixença. Encapçalat amb un editorial i l'*Oda a la Pàtria* d'Aribau, aquest número, alhora que és una antologia, conté diversos treballs del més gran interès.

Heus ací el sumari d'aquests darrers: *Els nostres renaixentistes i el seu temps*, per Antoni Pons; *Mallorca i els primers poetes de la Renaixença*, per Guillem Colom; *Els nostres renaixentistes i la política d'un segle a Mallorca*, per Guillem Forteza; *La prosa*, per Joan Pons i Marquès; *El teatre mallorquí de la Renaixença*, per Elvir Sans; *El nostre idioma en els primers renaixentistes mallorquins*, per Francesc de B. Moll; *Un aspecte personal d'En Quadrado*, per Maria Antònia Salvà; *Els humoristes del vuitcent a Mallorca*, per Bartomeu Forteza. Clou el número un valuós *Sumari bibliogràfic*.

Amb aquest número, l'excel·lent publicació que és *La Nostra Terra* ha fet una bella aportació als estudis sobre la Renaixença que enguany, amb motiu de la commemoració, es produeixen amb una certa abundància.

Serveixi aquesta nota, purament informativa, sols per cridar l'atenció del lector, deixant per més endavant un comentari més extens als interessants treballs continguts en el dit número, que és un element indispensable per a la història de la literatura catalana honorador de la revista que l'ha publicat.

Sobre la literatura proletària

Vladislav Hodassevitz, escriptor i crític rus, ha publicat a la revista alemanya *Hochland* un article sobre la literatura de la U.R.S.S. i sobre la pressió creixent de què és objecte per part del govern soviètic i de la crítica marxista.

«L'art és en la seva mateixa essència un producte de classe i no expressa sinó el que constitueix la ideologia de la classe que l'ha fet néixer. Tots els punts de vista comunistes es dedueixen fàcilment d'aquesta fórmula. D'això a aquesta conclusió, no hi ha més que un pas: la dictadura del partit comunista, en tant que hom l'identifica a la dictadura del proletariat, ha d'acabar en l'art a una revolució anàloga a la que s'ha produït en el domini polític i social. L'antiga literatura, la literatura dels burgesos i dels intel·lectuals, ha de cedir el seu lloc a la literatura proletària, que expressaria els ideals filosòfics, socials, etc., del proletariat i descriuria els seus costums i la seva mentalitat. La creació d'una tal literatura esdevé una de les tasques més urgents del partit comunista després de la revolució d'octubre...»

Però aquesta tasca no era fàcil de complir. L'autor descriu totes les dificultats que impediern durant quinze anys la formació d'una literatura proletària que pogués ésser presa seriosament, i mostra al mateix temps els resultats negatius dels vans esforços del govern i del partit per tal de crear de cap a peu un moviment literari que obstinadament es refusava a néixer. El règim actual de la literatura a la U.R.S.S. és un règim de calabós.

«La crítica marxista estudia l'obra literària amb la sola finalitat de saber si l'autor és un marxista ortodox o no ho és. És clar que hom no reïx sempre a determinar-ho d'una manera definitiva, tant més que l'únic mètode legítim de la crítica és el mètode marxista i que hom és lluny d'estar d'acord sobre el que és o més aviat el que hauria d'ésser...» Les discussions entre crítics són freqüents i s'hi procedeix sobretot a grans cops de cites preses de dret i de través en l'obra de Marx, d'Engels, de Lenin, de Stalin. A més a més, els mateixos crítics depenen de certs òrgans del partit que, ben entès, no tenen ni rastres de competència artística o literària.

«El marxisme, en tant que doctrina negant la personalitat, nega la literatura. Cercant de fundar la literatura sobre una base marxista, el govern soviètic ha volgut l'impossible... Els marxistes russos que avui encara proven d'organitzar una literatura estrictament conforme a llurs idees, són o ben ingenus o ben insincers. Poden suscitar una propaganda comunista, però no una literatura comunista; pel contrari, poden gloriarse d'haver gairebé destruït la literatura.»

Llibres amb acompanyament sonor

De Berlín anuncien que un director d'una col·lecció zoològica ha publicat un llibre sobre l'Àfrica, i, com a prima, tot comprador rebra un disc on hi ha enregistrades diverses impressions acústiques del Continent Negre, lladrucs de xacals, brulcs de feres, murmuris de la selva verge i del desert...

Per poc que s'estengui aquesta idea, són possibles les més riques perspectives. Novel·listes i poetes podran acompanyar llurs produccions de discos adequats, no tenint-ne prou ja amb les possibilitats de la il·lustració gràfica i acudint, per dir-ho així, a la il·lustració sonora.

Ja fa anys, Mac Or'an aconsellava als seus lectors quins discos havien d'escoltar amb sordina com a indicats per acompanyar certes lectures. Però, en resum, un bon llibre es pot passar de la il·lustració i de l'acompanyament sonor. Desgraciadament de l'autor que s'hagi de refiar d'aquests complements del seu poder evocador, ben minso des del moment que els necessita.

Tindreu remordiments tot l'any si no heu adquirit res a la FIRA DEL DIBUIX

ESCRITORES ITALIANES

ADA NEGRI

La literatura italiana — que ha anat a menys per un seguit de circumstàncies, sobretot per la manca de llibertat de pensament — comptava entre els seus conreadors un nombre relativament important de representants del sexe femení.

Entre les escriptores de nom sobresortint, volem recordar, primer que cap, la nostra planyuda amiga Matilde Serao, dona excepcional en tot, notabilíssima i apreciada autora de novel·les traduïdes a totes les llengües, i que fou també una activíssima i valuosa periodista, primer col·laboradora del

oblidar Ada Negri, que ha immortalitzat el seu nom dintre la poesia italiana.

Cap a les darreries del passat segle, en un poblet de Lombardia, Motta Visconti — no gaire lluny del Lodi natal — una joveíssima mestra quasi adolescent, passava els dies educant les ments infantils i escrivint en la seva petita habitació, entremig d'una desordenada barreja de flors, llibres i papers. Les condicions econòmiques de la mestra, que ja havia sofert les més amargues privacions, no eren certament folgades, i mirava de fer-se un sobresou escrivint modestes narracions que trametia a revistes literàries d'importància secundària.

Però un dia ocorregué un fet que deixà parats tots els habitants del poblet. El *stindaco* havia rebut un telegrama de Roma anunciant-li que la mestra del poble havia obtingut el premi de poesia Giannina Milli, consistent en una pensió vitalícia de dues mil llires anuals, el triple dels estipendis de la mestra! La pobra noia no se'n sabia avenir, d'alegria que sentia. S'havia acabat la misèria, ja podia escriure sense preocupacions econòmiques. Al mateix temps, se li obria el camí de la glòria que havia de recórrer brillantment. A grans línies, provarem de dir alguna cosa de l'obra poètica d'Ada Negri.

Totes les vicissituds humanes han trobat un eco profund en la seva ànima, fent-la vibrar i inspirant-li poesies doblement belles pel càlid lirisme i per la forma perfecta.

Els miners, aquests éssers que viuen en les trinxeres avançades de la lluita per la vida, la fan estremir en un cant d'horror i de dolor, especialment quan descriu l'incendi d'una mina, que acaba amb aquests versos que veritablement donen idea exacta de la tragèdia que descriu:

La fiamma scende e sale e folleggia e gavazza
e sul carnaio infame divampando sghinazza.
D'odio omicida è fatta. E stride alle rovine
con rabbia insaziabile di vincitrice: fine.

I la Sfida? Potser mai cap dona no ha expressat com Ada Negri, amb llures paraules, el menyspreu per les corrupcions i les mentides socials. Fou la primera de les seves poesies que sorprené i cridà envers ella l'atenció del públic.

O mondo di clorotiche donne
che vanno a messa per guardar l'amante.
O mondo di adulteri e di rapine
e di speranze infrante.

Tu strisci, io volo. Tu sbadigli, io canto.
Tu pungi e mordi, io ti disprezzo.
Dell'estro orride a me l'airato incanto.

Un seguit d'obres, en les quals fustiga les injustícies socials, alternen amb cants a la beutat de la natura i formen un conjunt complex i magnífic. Recordem *Fatalità*, *Stella Mattutina*, *L'Esilio*, el *Libro di Marci*, *Sorelle*, *Canti dell'isola*, *Maternità*, etc., etc. Aquest darrer llibre és un recull de poesies delicioses i altament humanitàries cantant les funcions de la maternitat.

Ada Negri debutà amb gran violència d'estil contra les injustícies de la vida, i per això feu una mica de sensació la notícia del seu matrimoni amb un industrial, el senyor Garlanda, encara que fou un matrimoni d'amor. Després, és veritat, s'atenuà la seva violència, però no desaparegué del tot. Amb el canvi de condició econòmica, no canviaren pas els seus sentiments.

ATHOS NOVELLIS

Qui compra dibuixos
s'enriqueix. Recordeu
que ara es celebra la
FIRA DEL DIBUIX

Mapes i Guies
per a Automobilistes
i Alpinistes

Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10

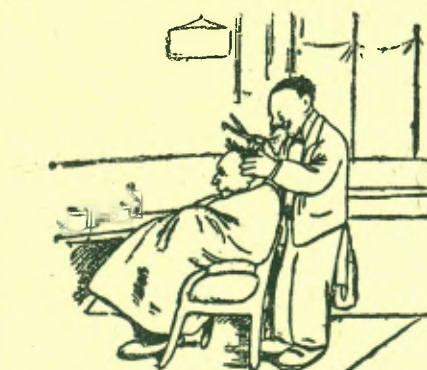
Sucursals:

PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

A les millors REVISTES
ESTRANGERES us hi
suscriurà la «Llibreria Ca-
talònia» i us les enviarà
sense augment de preu al
lloc de vostre estiuieg.

Informeu-vos en:

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

—No sap com estalvien els clients! N'hi ha que es tornen calbs per no haver-se de tallar els cabells.

(Le Journal, París)

Ella. — Trobes agradable aquest espectacle de tantes dones mig despullades?
Ell. — És clar que no! Que no veus que no les deixen anar despullades del tot?

(Jugend, Munic)

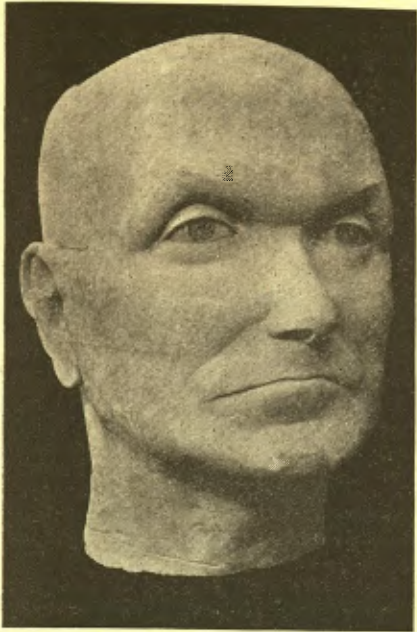
LES ARTS I ELS ARTISTES

EXPOSICIÓ DE PRIMAVERA

L'escultura als Salons

Tampoc en escultura els Salons de Primavera assoleixen un títol de transcendència. Si bé és veritat que en el de Montjuïc s'aguantava potser amb més fermesa que la pintura, com a terme mitjà, en el de Barcelona en canvi naufraga en un corrent inferior i vulgaríssim.

Mereix una certa atenció el bust en caoba de Borrell Nicolau, molt discret de valors i que ajuda a fer rellevant la riquesa de matèria.

J. Canyes. — Testa del Penedès

Comentem així mateix les dues obres de Florenci Cuairan, particularment *Pantera negra*, d'un veritable valor d'estudi i recitada en tots els problemes.

El núm. 175, que correspon a un retrat executat per R. Llisas, demostra una bona traça i un valor a constatar.

L'escultura del president del Saló, F. Marés, s'ha de remarcar per la seva sensibilitat acusada, que no tenint res de transcendental dona la impressió d'una cosa paida i estructurada entremig de les vacil·lacions, retrocessos i nul·litats de moltes de les altres obres exposades, que més val no parlar-ne en absolut.

Sobresurten en el Saló de Montjuïc, el retrat fora de catàleg d'Apelles Fenosa, construït amb unes facilitats i facultats a remarcar que situen l'obra en un dels preeminents llocs de tota la seva producció. L'altra escultura segueix la seva norma sensibilitzada i en la qual no ens estenem perquè preferim situar en primer terme el retrat alludit.

J. Canyes ha portat un cap impressionant que respon a un estudi racial del Penedès en el qual sura una veritable força expressada amb ponderació per l'excel·lent idea de fixar-se en els atavismes romans de la raça.

Anotem un bust discret d'Antoni Casanov.

Enric Casanovas exposa un relleu graciós i un cap propi de la seva ruta, molt amable i ben entès.

Tot i la inspiració que ha de desvetllar poder fer un retrat del president Macià, trobem Josep Clarà més important en l'obra

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

Una obra d'art d'una bona firma? Podeu adquirir-la a la FIRA DEL DIBUIX

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Tel.: "Carbur"BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESIA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT. Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES : : FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUDADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

125, equilibradíssima i d'una real sensació escultòrica.

Es el mateix que Danyac, que tot i el tanyany impressionant d'una seva escultura, troba el punt just en el retrat núm. 127.

Francament, d'Antoni Ramon González n'esperàvem bastant més. Recordant els seus darrers passos, esperàvem una altra superació, i, estant bé el que exposa, no entusiasma degut al seu *crecendo* estroncat.

Granyer té al Saló solament una petita

A. Fenosa. — Retrat

figura de guix que, encara que excel·lent, no està d'acord ni amb l'envergadura nominal de l'exposició ni amb la categoria de l'escultor.

Un escultor que convenç és Pere Jou. Ha lliurat al Saló dos capets de nena importantíssims en sensibilitat i ofici, i potser és per la mica de sorpresa que desvetlla l'abandó del seu tarannà escultòric, però el cert és que les seves obres es veuen amb la il·lusió de contemplar de les millors peces del conjunt de l'Exposició de Primavera.

Martí Llauredó excel·leix en un retrat de bronze fet amb un sentit d'objectivitat i expressant una forta noblesa artística.

La provatura de Manol: certament no fa feliç, impressió potser exagerada per causa d'esperar d'ell un d'aquells enormes conglomerats d'escultura que amb tota justícia l'han col·locat en el pinacle que ocupa.

De S. Martorell, preferim el *Cap de noia*, molt just de valors.

Si Rebull es proposa encomanar una sensació obsessió en el seu *Cap de noi*, hem de convenir la seva troballa. De totes maneres, a Rebull, a l'escultor Rebull, deixant de banda anècdotes, el retrobem en el seu valor en l'obra 142, *Figura*.

El *Cap de nena*, de J. Ros, és un compendi de sensibilitat de la bona a les ordres d'una traça important i amb la companyia d'una gràcia exquisida.

Rafael Solanich exposa un baix relleu en guix que serveix una vegada més per a posar en consideració les dots d'escultor estructurador que posseeix.

I finalitza el Saló i amb ell l'Exposició de Primavera entre la més absoluta discreció de les dues obres de Màrius Vives.

I si a l'hora definitiva de tancar un procés de recensió se'ns permet una global paraula, la pronunciarem amb la mateixa intensitat que ho fèrem en començar. Molt de treball en moltes especialitats i molt poques, poquíssimes, realitzacions de calibre, que, coneixedors de les possibilitats de Catalunya, hem d'atribuir a esporàdics efectes que ens fan esperar una major qualitat l'any que ve.

ENRIC F. GUAL

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapissor. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 34. Telèfon 16386
BARCELONA

PROJECTOR

La II Fira del Dibuix

Quan aquestes ratlles apareguin, ja s'haurà inaugurat aquesta manifestació artística que tant d'èxit assolí l'any passat. Sota el doble sostre d'una construcció provisional i dels platans del passeig de Gràcia, les paraules que han muntat les galeries d'art barcelonines, plenes de carpetes vessant de dibuixos, coneixeran, ens pensem, la mateixa o major animació que l'any passat. Els col·leccionistes passaran hores fullejant, sospesant i vacil·lant, i el senyor que vol guarnir-se un pany de paret amb obres originals serà capaç de sentir aquell engrescament que fa saltar per damunt de les més rígides prescripcions pressupostàries.

Potser serà aquest darrer l'element més animador de la Fira del Dibuix, igualment que la Diada del Llibre no és pas el bibliòfil el seu animador, sinó el públic en general, que, amb una fúria que no ens hem acabat d'explicar mai, es llença a les llibreries i en surt carregat de paquets.

I també, potser, com s'ha esdevingut amb la Diada del Llibre, que ja és — a part la seva oficialitat — una data incorporada als costums, aquesta Fira del Dibuix s'afegirà també al calendari artístic de Barcelona i es consolidarà fins a ésser ja una celebració tradicional.

Algú rondinarà — com vàrem tenir ocasió de comprovar-ho l'any passat —, considerant poc bonic que a la Fira del Dibuix es puguin adquirir originals a poc preu. El que això digui, encara que sembli que tingui raó, desplaça la qüestió, que és de la incumbència estrictament personal dels interessats, els artistes.

Als altres, només ens pertoca de recomanar que es comprin força dibuixos, i com més ben pagats millor.

"A. D. A. M."

Hem rebut el número 3 d'A. D. A. M. (*Archivos documentarios de arte moderno para el estudio y la modernización racional del arte tipográfico*), que es publica a Barcelona en espanyol i en francès, sota la direcció de M. T. Bachmann.

Es la dita publicació un àlbum contenint un bon nombre de realitzacions de tipografia moderna, unes més encertades que d'altres, però en conjunt d'un gran interès, no solament per als tipògrafs, sinó també per als possibles i probables clients d'impremta i, en general, per a tota persona atenta als aspectes de les arts, entre les quals cal comptar les gràfiques, encara que ben sovint aquestes semblin inexistentment d'ignorades que solen ésser pels crítics i comentadors de l'activitat artística, car ja és sabut que, en general, tots plegats tenim massa afició a comentar només les exposicions de pintura i escultura, i deixem sense dir-ne una paraula altres manifestacions artístiques, com una acaba cada de construir, o un bell imprès sortit d'uns tallers barcelonins.

Semblava que la tipografia a penes podia donar més de si, considerant insuperables, quant a valor estètic, les produccions sortides d'uns quants tallers d'impressors cèlebres. Les provatures per tal de cercar una forma nova, en efecte, havien fracassat de ple. Però els temps moderns, amb el gran desenrotllament de la publicitat, han permès allò que no semblava capaç de reeixir portat als llibres. Realment, en la tipografia publicitària i en el que en termes de l'ofici se'n diu rememoria, és possible de deixar córrer la fantasia i assolir realitzacions d'un caràcter marcadament modern i d'un bon gust impecable.

En això darrer s'escau, en la tipografia moderna com en tot, l'escull. No basta oferir modernitat. Aquesta condició, per ella sola, no té cap gran valor, ni, de vegades, cap valor en absolut. El que cal és bon gust. Amb els mateixos elements, un tipògraf reeixirà un imprès que en mans d'un altre pot ésser una monstruositat. Tothom ha tingut ocasions — desgraciadament múltiples — de comprovar-ho.

Per això és de remarcar lloablement una publicació com aquests A. D. A. M., que a més a més d'honorar la tipografia barcelonina, constitueixen un repertori en el qual l'impressor trobarà força motius d'inspiració i moltes solucions encertades.

No totes les mostres que presenta, cal dir-ho, són del mateix valor. D'algunes d'elles diríem que cauen en el pecat de voler ésser modernes a ultrança. S'ha de confessar que el redactor de les consideracions sobre els models de l'àlbum ja fa algunes lleus reserves sobre algunes realitzacions: troba, per exemple, que el dibuix tipogràfic, quan es complica, resulta caríssim (consideració d'ordre pràctic) i dona lloc a apreciacions més o menys favorables.

De totes maneres, cal felicitar els editors d'A. D. A. M. i, entre tots, procurar de fer possible que segueixi publicant-se.

GALERIES SYRA

DIPUTACIÓ, 262 - Telèfon 18710

OBJECTES PER A PRESENTS
EXPOSICIONS D'ART

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

BONA FI DE TEMPORADA

Deu pintors catalans

Vist el magnífic comiat de temporada que proporciona l'exposició de la Sala Parés, no pecarem d'optimistes si diem que servirà per a compensar amb escreix l'absència de pintura que sofrim els dos mesos vinents.

Aquesta exposició de pintura és un conglomerat ortodox, on viu un gran sentit de responsabilitat i dignitat que es deixa a la consideració del país intel·ligent i del qual, a l'hora de personalitzar, s'ha d'extreure primerament el nom d'Alfred Sisquella.

juguem aparelladament el colorisme més reeixit i un alt concepte general d'eúritmia, que posen de relleu l'esperit estètic i eclèctic del seu autor.

Joan Serra ha exposat tres obres d'una envergadura considerable, Serra, formidable de temperament, és un dels punts sensibles del cos de la generació catalana transcendent en art. Tota la seva producció porta un segell magnífic de forta personalitat, inconfusible de riqueses de paleta, amb tots

Alfred Sisquella. — Figura

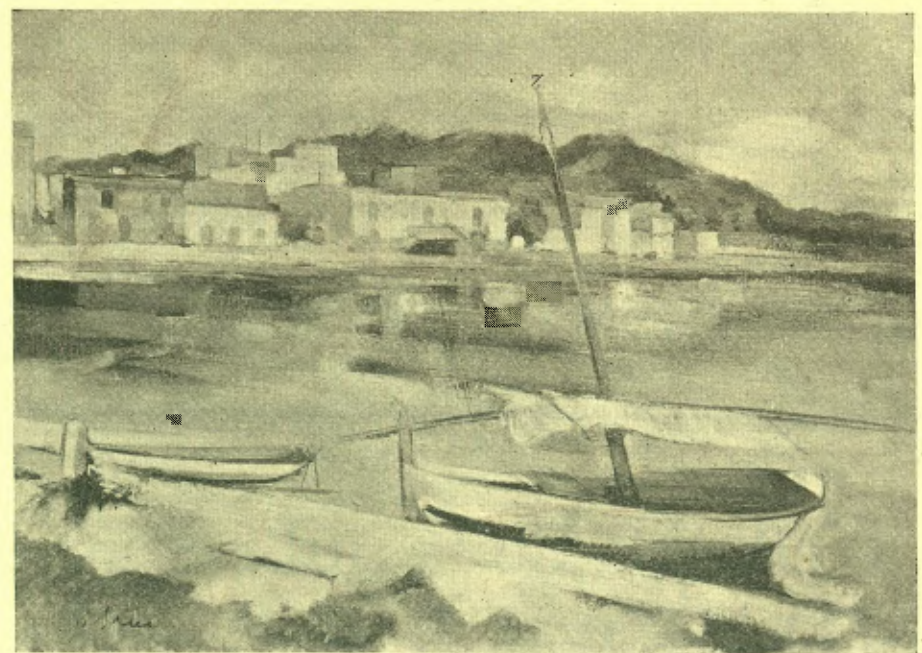
Sisquella, que no ha viscut mai l'exposició pròpiament dita i que sembla viure en l'hemisferi oposat al de les sensacionals trifolgues de la venda, quan s'hi troba fa tots els possibles de quedar bé, i ara assoleix indiscutiblement una consagració definitiva i un títol de màxim prestigi en la pintura actual catalana.

La seva *Figura* és l'equilibri perfecte, de dibuix, de color, d'emoció, d'afuats escrits en la profunditat superhumana del model; cossa com els grans privilegiats una sensació fora de l'abast de la materialitat més ben dissimulada, que vol dir en resum posseir en el punt just totes les imprescindibles facultats per a professar la pintura. No

els caràcters d'estar assolint una fita en el recinte que té la missió de transformar el desgavell pictòric de Catalunya, en una oligarquia, que considerarem com la màxima benaurança.

Serra en pintar posa en vibració tot el que de sensible té, i barrejant-ho amb les condicions esmentades, treu resultats tan definitius com tot l'exposat, sense excepció, a can Maragall.

L'inhibició absoluta del més lleu aspecte de sospitosa materialitat és una característica de Llimona. La seva *Figura* és segurament l'asseveració més important en aquest sentit. Viu un moviment pausadíssim en la serenitat ambient, voltada d'una atmosfera

Joan Serra. — Marina

especialitza, no encarrila les seves possibilitats cap un camí fàcil i especulatiu; representa l'obtenció de la transmigració de l'esperit dels mestres i de la síntesi universal de l'art en la seva personalitat que ja està posada en marxa en la pista dels escollits.

L'escultor Manolo, deixant de banda els seus estris particulars, s'ha endinsat en la pintura, en la qual igualment ha reeixit. Exposava una natura morta més que discreta, diríem completament de pintor que sap molt bé el que porta entre mans.

Altra vegada ens tornem a encarrar amb Mompou. Altra vegada hem de repetir els conceptes emesos no fa gaires setmanes, de càlid elogi per al seu art, que culmina actualment en l'enorme en la seva tela núm. 1, *Crisantems*, on es veu portada a un extrem de valor tota la conseqüència de la seva línia de conducta.

Togores és el pintor que amb més profusió numèrica s'ha presentat a la clausura de les exposicions. Ofereix cinc teles que responen a multitud d'escenaris, tots tractats ponderadament, pletòrics de força començista, d'una excel·lent impressió d'objectivitat i apuntant en *Noia nua* una repetició de la tela de Montjuïc, és a dir un global barroquisme de línia i un màxim de vessall d'ofici en les carnacions.

El pintor Domingo, gran pintor Domingo, encarat a la figura i a la seva captació emocional, infiltra en les seves teles una patina daurada de consideració, sota la qual hi ha tot un procés d'excel·lències pictòriques, i s'hi ajunta un finíssim esperit de coneixedor psicològic, que fa que tot li quedi amb una rellevant estructura; en aquest sentit, és model·la l'obra núm. 3.

Les tres teles de Rafael Benet expressen tres estats diferents, plens de sensibilitat, on

electrificada de sensibilitat, i és al mateix temps una nota molt aguda de distingides proporcions en la realització.

Excel·lent participació la de Capmany. Quatre obres mesurades amb gran aplom; en els paisatges, una rellevant comprensió del lirisme del bo; en la figura, una seguretat profunda de revelacions sensibles, i en la *Natura morta* una esplèndida col·lecció de justes i sàvies explicacions de qualitats.

La pintura de Creixams, en aquesta ocasió, sembla una mica agafada al vol. Encara en el record la gran impressió de la seva darrera exposició, les seves teles no adquireixen aquella importància, tot i arribant en alguns detalls al lloc que a més de pertànyer-li ens té acostumats.

Natura morta, de Manuel Humbert, representa una de les gotes de mel de més qualitat de la temporada.

En solidesa estructural, en equivalències pictòriques i extraoficials de la pintura i en impressió total, impressió subcutània, queda a demostrar com un exemplar d'antologia.

Les mateixes deduccions traduïdes per meitat a l'ànima i a l'antropologia, serveixen per la seva tela núm. 1.

D'haver tingut lloc aquesta exposició en iniciar-se la temporada, ho hauríem tingut en compte creient veure-hi un presagi.

Essent, contràriament, en un final, ens ho hem de pendre com a recurs de provisió davant del desert que s'acosta i com a lenitiu dels grans desastres presencials en deu mesos de seguir locals més o menys infectats per bacils que són tolerats i admirats en la seva degradació espiritual.

Per acabar, repetim la creença en una reacció inajornable originada per aquest aplec de pintura moderna catalana.

E. F. G.

RADIO I DISCOS

Discos de música exòtica

Pocs documents hi ha que ens informin de la música folklòrica de l'Amèrica del Sud i això fa contrast amb l'abundància d'enregistraments de música negra, que indubtablement és superior quant a varietat de formes. Generalment, la majoria dels cants d'aquestes tribus presenten temes molt breus repetits fins a la sacietat, però sempre amb variants. La notació gràfica és molt senzilla, degut al caràcter regulat dels intervals emprats, però l'emissió vocal és difícil, segons es pot jutjar pels enregistraments obtinguts d'Os-Ko-mon, individu pertanyent a la tribu Yakima. La majoria revelen un caràcter profundament patètic que s'expressa amb accents guturals i críes. La percussió que acompanya aquests cants alterna entre la violència i la tendresa, indicant les sinuositats rítmiques del text vocal en estreta relació. Vuit cants han estat enregistats per la casa Pathé en els discos 9093 i 9094.

Són nombrosos els enregistraments de música àrab que contenen els catàlegs dels editors Cia. del Gramòfon, Columbia i Pathé. La marca Parlophon ha publicat una altra col·lecció de vint discos com a resultat d'una emissió tramesa a l'Algèria que ha actuat d'acord amb els músics populars del país. De totes formes, no ha estat feta l'emissió seguint les normes purament científiques, com ho hauria fet qualsevol Institut de fonètica; tot al contrari, revela un interès comercial de voler liquidar aviat i amb profit l'edició.

La casa Parlophon s'ha dirigit per a aquests enregistraments als jueus del país, i així es pot sentir l'orquestra típica Mizmoun i els artistes vocals Aldi, Cheikh Said, tots ells professionals, i per tant que especulen amb les aficions occidentals, puix que no menyspreen les *tournees* pels casis-

nos d'Europa. Per això el seu repertori es ressent d'un cert amanerament i fins i tot arriben a interpretar ritmes que no són els seus i utilitzen sovint el piano per als acompanyaments.

Són aquests enregistraments un índex ben expressiu de l'estat actual de la música indígena, revelador del caràcter de transició que domina en tota la vida musulmana de l'Algèria, que es mou entre dues civilitzacions.

Uns altres enregistraments, també de Parlophon, han volgut donar un aspecte documental a aquests treballs, contenint els monòlegs de Jeannot. Aquest artista és un còmic europeu molt conegut del públic d'Algèria que imita molt bé els accents i girs abigarrats d'aquest país; el seu llenguatge truculent és una barreja de francès, espanyol i àrab.

Hi ha també la utilització de temes indígenes per compositors europeus, i ací hem de remarcar la poca fortuna d'aquests enregistraments, puix no han estat els compositors escollits els més representatius ni els millors. Heus ací com el fonògraf indica des del seu lloc que no han estat inútils cent anys de colonització. Hi ha la possibilitat que un compositor de talent emprí aquests temes folklòrics per a produir obres ben significatives com s'ha fet amb d'altres temes locals. Fins ara només es pot citar la *Suite algérienne* de Saint-Saëns com a obra d'una certa volada. De les més significatives és també la *Rapsodie kabyle*, de Barbès, el qual utilitza la tècnica moderna i que darrerament ha estat el compositor que més ha dedicat les seves activitats a aquesta música.

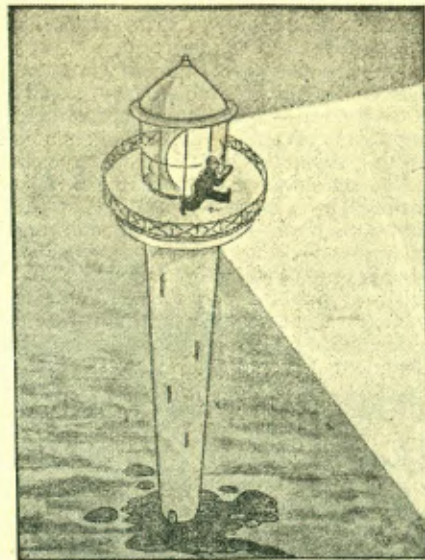
J. G.

—Potser feia cinc anys que no ens havíem vist. Si no m'hagués aturat no l'hauria coneguda.

—Jo l'he conegut de seguida pel barret.

(Vart Hem, Estocolm)

El guardià del far. — Que és pesat llegir, amb un llum que no s'està quiet!

(Everybody's Weekly)

—Quina delícia, trobar-se fora del bullici de la gran ciutat!

(Der Goetz von Berlichingen, Viena)

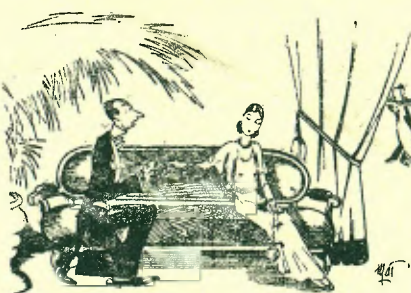

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

El director. — Suposo que de moralitat...
El nou empleat. — Irreprotable... però em sé fer càrrec que, en certs casos, el negoci és el negoci.

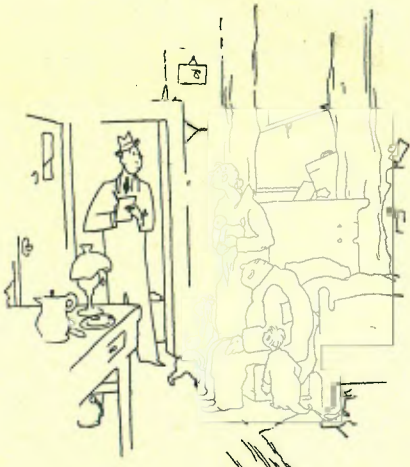
(London Opinion)

—El que més m'agrada de vostè són les tan evidents qualitats de la perfecta donzella.

—Sí, ja m'ho deia el meu difunt marit.

(Marianne, París)

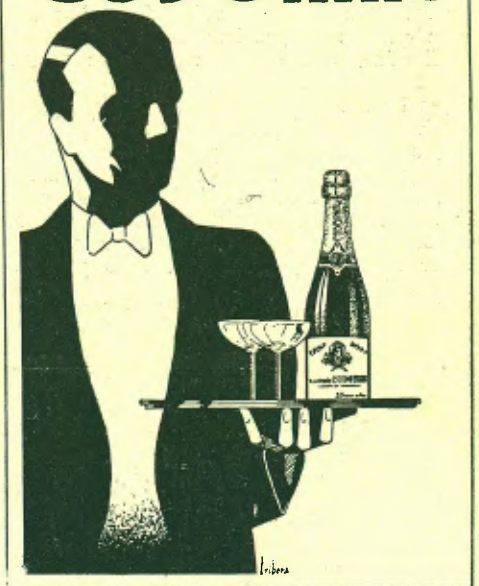
El repòrter. — I us amoïnen gaire les senyores de les associacions benèfiques?

(Judge, Nova York)

II Fira del Dibuix

Passeig de Gràcia, entre
Plaça de Catalunya
i Corts Catalanes

CODORNIU

Compreu dibuixos i estimeu-los. I compreu-los a la FIRA DEL DIBUIX

L'eficàcia de la publicitat en el F. C. METROPOLITA de Barcelona, la demostra el fet que és el mitjà de propaganda utilitzat per les Cases més importants de tots els rams.

Concessionària exclusiva:

AGA

(Secció Metro Transversal i enllaç Ferrocarril del Nord)

Pelai, 62, 1.º, 2.º - Telèfon 15300
BARCELONA

Carrer de Tarragona, 7, 2.
MADRID

La Publicitat

Publica la informació
més completa, tant
internacional com
peninsular i local

Comentaris i col·laboració de les millors
signatures
Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Corts Catalanes, 589 - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. _____
que viu a _____
carreter _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de _____ de 193 _____
Signatura